DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.13924318 ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ନେତି କଳ୍ପ

ଡକ୍ଟର ସେନାପତି ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ କେଶରୀ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର:

"ବାଦ"ର ପ୍ରଚଳିତ ଅର୍ଥରେ "ନେତିବାଦ" ଏକ ବାଦ ନୁହେଁ, ଏକ "ବୋଧ" । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ ଗର୍ଭିକ ଦର୍ଶନର ଇତିହାସରେ "ନେତିବାଦ" ନାମରେ କୌଣସି ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର "ବାଦ" ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନାହିଁ । ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟରୁ 'ନେତି' ଶବ୍ଦଟିର ଉତ୍ପନ୍ନ । ସଂସ୍କୃତରେ 'ନ' ଶବ୍ଦ ହେଉଛି 'ନାହିଁ'ର ସୂଚକ । 'ନ' ସହ 'ଇତି'ର ସଂଯୋଗରେ 'ନେତି' ଶବ୍ଦର ଉଦ୍‌ଭବ; ଯାହାର ଅର୍ଥ 'ଏହ ନୁହେଁ' (Not this) । ଏହାକୁ ପୁଣି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରବକ୍ତା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାକୁ ଚାହିଁଛନ୍ତି । କେତେକ 'no, no' (ନୁହେଁ, ନୁହେଁ) କହୁଥିଲାବେଳେ ଆଉ କେତେକ "Not so, Not so" (ଏପରି ନୁହଁ, ସେପରି ନୁହଁ) ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ପୁଣି ଆଉ କେତେକ ପ୍ରବକ୍ତା "Not this, not that" (ଏହା ନୁହେଁ, ତାହା ନୁହେଁ) ରୂପେ 'ନେତି' ଶବ୍ଦଟିକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରୁଥିବା ବେଳେ କେତେକ "Not this, not this" (ଏହା ନୁହେଁ ଏହା ନୁହେଁ) ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି । ସେ ଯା'ହେଉନା କାହିଁକି, ମୋଟା ମୋଟି ଭାବରେ 'ନେତି' megationର ଯେ ସୂଚକ, ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣିତ ହେଉଛି । ବେଦାନ୍ତ ଦର୍ଶନରେ 'Neti Neti' ସଂପର୍କରେ ଏହିପରି ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି-ବ୍ରହ୍ମ ଏକ ଓ ଅବିଭାଜ୍ୟ, ବସ୍ତୁ ଜଗତର ଆକାର ଓ ପ୍ରକାର ଭେଦ ଅନୁସାରେ ବ୍ରହ୍ମର ସ୍ୱରୂପକୁ ବିଭାଜିତ କରାଯାଇନପାରେ । ବରଂ ସକଳ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନୁଭବ ଭିତରେ କଳନା କରିହେଉଥିବା ବସ୍ତୁଜଗତ ସେହି 'ବ୍ରହ୍ମ'ର ଏକ ଏକ ପ୍ରତୀକ ମାତ୍ର ! କିଂତୁ କୌଣସି ପ୍ରତୀକଟି ବ୍ରହ୍ମର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱରୂପକୁ ପ୍ରକାଶ କରିପାରେ ନାହିଁ । ଏହି ବିରୋଧାଭାଷ ହିଁ 'ନେତିବାଦ'ର ମୂଳକଥା ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦ: ନେତି, ନେତିବାଦ, ବ୍ରହ୍ମ, ଜଗତିକରଣ, ମୃତ୍ୟୁ ବୋଧ, ନିଃସଙ୍ଗତା, ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବୋଧ ।

ବେଦାନ୍ତୀୟ ନେତିବାଦୀମାନେ ତାଙ୍କ ଦର୍ଶନରେ ବସ୍ତୁଜଗତର କୌଣସି ରୂପକଳ୍ପକୁ ବ୍ରହ୍ମ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱରୂପ ରୂପେ ସ୍ୱୀକାର କରିନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ବ୍ରହ୍ମର ଅନ୍ୱେଷା ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ବସ୍ତୁଜଗତର ଏକ ନେତିକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ବେଦାନ୍ତଯୁଗରୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଧାରଣା ଦେଇ ଗଡ଼ିଆସିଛି । ସ୍ଥାନ ଓ କାଳ ଭେଦରେ ସେହି ନେତିକରଣ କେତେବେଳେ ରୂପାନୁଭୂତିର ବିରୋଧ ତ କେତେବେଳେ ଅରୂପାନୁଭୂତିର ବିରୋଧ କରିଛି । ପ୍ଲାଟୋ ପ୍ରମୁଖ ଆଦର୍ଶବାଦୀମାନେ 'ଅରୂପ'କୁ ମୁଖ୍ୟ ଓ 'ରୂପ'କୁ ଗୌଣ ବୋଲି ବିବେଚନା କରି "Essence preceeds existence" କହିଲାବେଳେ ସାର୍ତ୍ତ ପ୍ରମୁଖ ସ୍ଥିତିବାଦୀମାନେ "Existence Preceeds Essence" କହି 'ରୂପ'କୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଆଗରୁ କହିରଖିବା ଉଚିତ ହେବ ଯେ, ବେଦାନ୍ତ ସୂତ୍ରର ନେତିକଳ୍ପଟି ଉକ୍ତ ସନ୍ଦର୍ଭର ଉପଜୀବ୍ୟ ନୁହେଁ; ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯୁଗାନୁବର୍ତ୍ତିତା ଜରିଆରେ 'ନେତି'ର ଧାରଣା ବ୍ୟାପକ ହୋଇଛି । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱଗର୍ଭିକ ସାହିତ୍ୟ ଇତିହାସରେ ଏହା ଧର୍ମ ଧାରଣା, ଜ୍ଞାନ

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ
Quick Response Code:
Available online at : https://pracheenews.com/
DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.13924318
Article No - BPP00226

ଯୋଗାଯୋଗ :
ଡକ୍ଟର ସେନାପତି ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ କେଶରୀ
ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଆସୋସିଏଟ୍ ପ୍ରଫେସର
E-Mail ID: pradyumna.spk@gmail.com
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0008-3662-2051

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୨.୮.୨୦୨୪	୧୦.୯.୨୦୨୪	୨୫.୯.୨୦୨୪	୧.୧୦.୨୦୨୪

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ସେନାପତି, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ କେଶରୀ; ୨୦୨୪ । ନେତି କଳ୍ପ । ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ । ଭାଗ :୧୦, ସଂଖ୍ୟା : ଛ; ପୃଷ୍ଠା :୧୪-୧୮ ।

ବିଜ୍ଞାନ, ଦର୍ଶନ, ସମାଜତତ୍ତ୍ୱ, ଅନୁଶାସନାଦି ଶୃଙ୍ଖଳାରୁ ଭୂମିଷ୍ଠ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବିରୋଧାଭାସକୁ ନେଇ କ୍ରମଶଃ ପୁଷ୍ଟ ତଥା ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଛି ।

ପରମାର୍ଥ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟଧିକ ଉନ୍ମୁଖ ହେବା ପରିଣତିରେ ପୁଣ୍ୟବୋଧ ପ୍ରାଚୀନ ପନ୍ଥୀ-ନୀତିବାଦୀ ତଥା ଆଦର୍ଶବାଦୀମାନଙ୍କ ସାମଗ୍ରିକ ବିଚାର ଶକ୍ତି ଉପରେ ସବାର ହୋଇଥିଲା । ତାହା ଥିଲା ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଜୀବନର ଶୁଭ୍ର ଆଲୋକିତ ଦିଗ । ସେମାନେ ଏହା ଦ୍ୱାରା ମଣିଷର ପ୍ରବୃତ୍ତିଗତ ଜୀବିଧର୍ମ ପ୍ରତି ବଡ଼ ବିମୁଖ ଥିଲେ ଓ ମାନବାତ୍ମାର ଉପଲବ୍ଧି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ପରାୟଣତାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରୁଥିଲେ। କିନ୍ତୁ ୟୁରୋପୀୟ ନେତିବାଦୀମାନେ ଜୀବନର ଅନ୍ଧକାର ଦିଗକୁ ଜୀବନ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ମୂଳ ଓ ମୌଳିକ ଦିଗ ବୋଲି ଉପଲବ୍ଧି କଲେ।

ଏହାଦ୍ୱାରା ପାପ-ପୁଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ବ୍ୟବଧାନ ସଂକୁଚିତ ହେଲା। ଡାର୍‌ଉଇନ୍, ହୋପ୍‌ସ, କାର୍ଲମାର୍କସ, ଫ୍ରଏେଡ୍ ପ୍ରମୁଖ ଜଡ଼ବାଦୀ ଦାର୍ଶନିକମାନେ ନୀତିବାଦୀମାନଙ୍କର ପୁରୁଣା ବିଶ୍ୱାସକୁ ଭାଙ୍ଗିପକାଇଲେ। ଏହା ଫଳରେ ଯେଉଁ ନବ ଚେତନାର ସୂତ୍ରପାତ ହେଲା, ତାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସାହିତ୍ୟାଦର୍ଶକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା ଏକାନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ।ତେଣୁ ବିଗତ ପାଂଚ ଶହ ବର୍ଷର ଚିନ୍ତା ବିପ୍ଳବର ଇତିହାସରେ ଯେଉଁସବୁ ବାଦଗୁଡ଼ିକ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ମୁଣ୍ଡଟେକିଛି, ସେହିସବୁ ବାଦଗୁଡ଼ିକର ଆବେଦନର ନର୍ଥକ ଦିଗମାନଙ୍କୁ ଉକ୍ତ ସନ୍ଦର୍ଭରେ "ନେତିବାଦ" ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି। ଅତ୍ୟଧିକ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଭାବଧାରାକୁ ବିରୋଧକରି, ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ବାସ୍ତବବାଦୀ ଅନୁଚିଂତାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପ୍ରାକ୍ତନ ରୁଚି, ଆଦର୍ଶ, ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଓ ଧର୍ମଧାରଣା ପ୍ରତି ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ଯେଉଁସବୁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକଟିତ କରିଆସିଛି, ତାହା ହିଁ ବସ୍ତୁତଃ ଏ ସନ୍ଦର୍ଭର ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ। ତେବେ ଆମର ଆଲୋଚନା କବିତା ସଂପର୍କୀୟ ହୋଇଥିବାରୁ ସ୍ୱଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଏଇ ନେତିବୋଧ କିପରି ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଏଠାରେ ତାହା ହିଁ ବିଚାର୍ଯ୍ୟ।

ପ୍ରାକ୍-ସ୍ୱାଧୀନତା କାଳର ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଆମେ ଯେଉଁ ବାସ୍ତବବାଦୀ ଚେତନାର ଚମତ୍କାରିତା ଇତସ୍ତତଃ ଭାବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟକରୁ ତାହା ଯଦିଓ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବେ ନେତିବାଦୀ କାବ୍ୟଚେତନା ନୁହେଁ, ତଥାପି ନେତିବାଦୀ କାବ୍ୟଚେତନାକୁ ଜନ୍ମ ଦେବା ପାଇଁ ଏହା ଏକ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛି। ନିରପେକ୍ଷ ଭାବରେ ବିଚାର କରି ଦେଖିଲେ, ଏହା ସହଜରେ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ ଯେ, ବାସ୍ତବବାଦୀ ଚେତନା ଯୋଗୁ ହିଁ ସାହିତ୍ୟ ପୃଥିବୀକୁ ସର୍ବତୋଭାବେ ସ୍ୱୀକାର କରିପାରିଛି। ମଣିଷ ସହିତ ମଣିଷ ସଂପର୍କର ନିବିଡ଼ତା (Human Concern) ତାର ଅଂଧ ଆଦର୍ଶବାଦୀତାକୁ ସ୍ୱତଃ ଊଣା କରିଦେଇଛି।

ପ୍ରଗତିବାଦୀ ଚେତନା; ଯାହା ସର୍ବହରା, ନିପୀଡ଼ିତ ମାନବ ଜାତିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଛି, ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ତାହା କାଳକାଳଧରି ରହି ଆସିଥିବା ସାମନ୍ତମାନଙ୍କର ଧର୍ମ ଓ ଈଶ୍ୱର ସଂପର୍କିତ ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରତି ଘୋର ଅଶ୍ରଦ୍ଧ ହୋଇଛି। ପଚାଶ ଷାଠିଏ ଦଶକବେଳକୁ ଯୌଥ ପରିବାର କ୍ରମଶଃ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଛି ଓ ମଣିଷ ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥରେ ଏକଲା ହୋଇ ପଡ଼ିଛି। ଫଳରେ ପ୍ରଗତିବାଦୀ ଚେତନା ପରବର୍ତ୍ତୀ ନେତିବାଦୀ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିବାଦୀ ଚେତନାର ପୃଷ୍ଟ ପ୍ରେରଣା ରୂପେ ଯଥେଷ୍ଟ ସହାୟକ ହୋଇଛି; ଯାହା ପରଂପରାକୁ ନୁହେଁ, ପୃଥିବୀକୁ, ଧର୍ମକୁ ନୁହେଁ, ମଣିଷର ବାସ୍ତବ ଜୀବନକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାନ୍ୱିତ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେବାର ଧାରା ଫିଟାଇପାରିଛି।

ସୁତରାଂ "ନେତିବାଦ" ବୋଲି ଏକ ବିଧିବଦ୍ଧ ବାଦ (Ism) ପ୍ରକୃତରେ ବିଶ୍ୱର ସାମାଜିକ ଚେତନା ଓ କାବ୍ୟାଦର୍ଶ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସୃଷ୍ଟି ନ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଏହି ଚେତନାର ଉତ୍ସ ବିଶ୍ୱର ବହୁ ଭାବଧାରାରେ ରହିଛି। ଯଥା: ମାନବତାବାଦ (Humanism) ପ୍ରକୃତିବାଦ (Naturalism) ମାର୍କସବାଦ (Marxism) ବାସ୍ତବବାଦ (Realism) ଓ ସ୍ଥିତିବାଦ (Existentialism); ଏହିସବୁ ଭାବଧାରା ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସାହିତ୍ୟାଦର୍ଶକୁ ଯେପରି ପୁଷ୍ଟକରିଛି, ତାହା ଏହି ନେତିବାଦୀ ସ୍ୱରକୁ ବରଂ ଅଧିକ ଗମ୍ଭୀର ଓ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିଛି। ଏ ସନ୍ଦର୍ଭର ପ୍ରଥମ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦରେ ନେତିବାଦର ସ୍ୱରୂପ ଆଲୋଚନା ପରି ପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ଭାବଧାରାର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଓ ପ୍ରାମାଣିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇଛି ।

ସ୍ୱାଧୀନୋତ୍ତର ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଆଧୁନିକତାର ପ୍ରକୃତ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ହେଉଛନ୍ତି କବି ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ। ସେ ଏପରି ଜଣେ କବି; ଯାହାଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରାକ୍ତନ କାବ୍ୟାଦର୍ଶ ସହିତ ଆଧୁନିକ କାବ୍ୟାଦର୍ଶର ସଂଘର୍ଷ ଓ ସମନ୍ୱୟର ରୂପ ଓ ଗତିଧାରା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଶିଳ୍ପାୟିତ ହୋଇଛି। କବି ଶ୍ରୀ ରାଉତରାୟ ଧର୍ମ ଓ ଭଗବାନଙ୍କ ସହିତ ନିଜର ସମ୍ପନ୍ଧ ସ୍ଥାପନ ନ କରି, କରିଛନ୍ତି ବରଂ ଏହି କ୍ଳେଦାକ୍ତ ପୃଥିବୀର ଅଗଣିତ ମଣିଷମାନଙ୍କ ସହିତ। ଭାଗ୍ୟ ଓ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ମଣିଷକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାର ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରେମ-ପ୍ରବଣତା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରେ ଏହାର ବହୁପୂର୍ବରୁ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଟମାସ୍ ହାର୍ଡି (୧୮୪୦-୧୯୨୮)ଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସମାନଙ୍କରେ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ଅନୁଚିଂତା ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲାଭ କରିଥିଲେ ହେଁ ତାଙ୍କର ଛୋଟ ଛୋଟ ଗୀତିକବିତାରେ "Spirit of Negation" (ନେତିବାଦୀ ଝଲକ) ଅତ୍ୟନ୍ତ ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ। ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କବିଙ୍କର "God's funeral"

କବିତାରୁ ଗୋଟିଏ ପଂକ୍ତି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇପାରେ:

"And they composed a crowd of whom some were right good, and many nighthe best... Thus dazed and puzzled' twixt the gleam and gloom Mechanically I followed with the test." (୫)

ସନ୍ଦୀହାନ ମଣିଷମାନଙ୍କ ଭିଡ଼ ଭିତରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଶବଦାହର ଦୃଶ୍ୟ "ସଂଶୟଗ୍ରସ୍ତ ଆଧୁନିକ ମଣିଷର ଚେତନା ଭିତରେ ଈଶ୍ୱରହୀନତା ଓ ଈଶ୍ୱର ବିରୋଧୀ ଚିନ୍ତାଧାରା"କୁ ଅତି ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ବ୍ୟଂଜିତ କରୁଛି । ଅନ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ଗହଳିରେ କବି ବା କାବ୍ୟନାୟକ ନିଜର ଅବବୋଧଗତ ଭିନ୍ନତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏକ ନୀରବ ଦ୍ରଷ୍ଟା ରୂପେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେବାଟା ଆଧୁନିକ ମିଣିଷର ଅସହାୟବୋଧକୁ ମଧ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛି ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଆଧୁନିକ କାବ୍ୟଚେତନାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ-କବି ଶ୍ରୀ ରାଉତରାୟଙ୍କ କବିତା ଏକ ଉଚ୍ଚତର ମାନବିକ ଆବେଦନରେ ଭାସ୍ୱର । କାରଣ ଆଜିର ନେତିବାଦୀ କବିଟି ବେଶ୍ ଭଲ ଭାବରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରେ ଯେ, ମାନବିକ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ହିଁ କବିତାର ଭାବ ଓ ଭାଷାକୁ ଅଧିକ ଜୀବନ୍ତ ଓ ଗତିଶୀଳ କରିଥାଏ ।(୬)ମାତ୍ରାଧିକ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଭାବଧାରାକୁ ବିରୋଧ କରି ବାସ୍ତବବାଦୀ ଅନୁଚିଂତାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଭିତ୍ତିରେ ପ୍ରକୃତ ଜୀବନ ଜିଜ୍ଞାସା ହିଁ ସାଂପ୍ରତିକ ଆଧୁନିକ କବିର ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

ଆଧୁନିକ ମଣିଷ ଯେଉଁ ବିଶେଷ ମାନସିକ ତଥା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସଂକଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଛି, ତା'ର ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ସୂଚନା ଏ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଫ୍ରେଡ୍‌ରିକ୍ ନିତ୍‌ସେ (Frederich Nietzsche) ଜାଁପଲ୍ ସାର୍ତ (Jean Paul Sartre) ଓ ସୋରେନ୍ ବିର୍‌କେଗାର୍ଡ଼ (Soren Kierke Gaurd) ପ୍ରମୁଖ ତାଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ଜରିଆରେ ଦେଇଛନ୍ତି । ମଣିଷର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଓ ତଦ୍‌ଜନିତ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ଏମାନେ ଯେପରି ଭାବରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି, ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ଜାତି, ଧର୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବିଶେଷରେ ବିଶାଳ ମଣିଷ ଜାତିର ସଶ୍ରଦ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିପରିଛି ।(୭)

ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ସେ ସମୟରେ ସମାଜର ନାନା ପ୍ରକାର ସାମନ୍ତବାଦୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଅଂଧ ଧର୍ମବିଶ୍ୱାସ ଯେପରି ଭାବରେ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଓ ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ନଷ୍ଟ କରୁଥିଲା, କାର୍ଲ ମାର୍କସ (Karl Marx)ଙ୍କ ପରି ଚିନ୍ତାନାୟକ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କାମ୍ୟୁ, କାଫ୍‌କାଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବହୁ ସାହିତ୍ୟିକ ତା' ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ନିଜକୁ ଜଣେ ଜଣେ ନେତିବାଦୀ ଭାବରେ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରବକ୍ତାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୁଷ୍ଟ ନେତିବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ଉକ୍ତ ପୁସ୍ତକରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ବିଚାର କରାଯାଇଛି ।

ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ନେତିବାଦୀ କାବ୍ୟ ଚେତନାର ଉନ୍ମେଷ ଓ ଉତ୍ତରଣ ଉଭୟ ୟୁରୋପୀୟ ଓ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟାଦର୍ଶ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ କିଭଳି ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି, ତାହାକୁ ସମୟ କ୍ରମିକତା ଭିତ୍ତିରେ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ପ୍ରୟାସ ଯଥା ସମ୍ଭବ ଏଥିରେ କରାଯାଇଛି । ୟୁରୋପୀୟ ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ତା'ର ବିବର୍ତ୍ତିତ ଇତିହାସ ଅବଶ୍ୟ ଆମ ଦେଶର ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାଠାରୁ ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ପୃଥକ । ଦୁଇ ଦୁଇଟି ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧର କରାଳତା ଓ ତା'ର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରଭାବ ୟୁରୋପୀୟ ଭୂଖଣ୍ଡରେ ଯେଉଁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଓ ମାନସିକ ସଂକଟର କାରଣ ରୂପେ ସେ ଦେଶର ସାହିତ୍ୟିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେଇଥିଲା, ତାହା ଆମ ଦେଶର ସାମାଜିକ ଚେତନା ଓ ପରିବେଶରେ ଅବଶ୍ୟ ସିଧାସଳଖ ଭାବରେ ବିଚାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ତେବେ ସାଂପ୍ରତିକ ସାହିତ୍ୟ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଂଚଳିକତାର ସୀମା ସରହଦ ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ ରହିନାହିଁ, ଅଧିକଂତୁ ସମସ୍ତ ଭୌଗଳିକ ବାଧା ବନ୍ଧନ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଭାବଭୂମି ଉପରେ ଏକ ପାରସ୍ପର୍ଯ୍ୟାତ୍ମକ ଚେତନାର ବଳୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ପ୍ରୟାସୀ ହୋଇଛି । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ୟୁରୋପୀୟ ନେତିବାଦୀ ଚେତନାର ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରଭାବ କମ୍ ବେଶୀରେ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେବା ଆଦୌ ଅସଂଗତ ନୁହେଁ ।

ସାଂପ୍ରତିକ ସମୟରେ ଜଗତିକରଣ (Globalization) ଓ ଉଦାରୀକରଣ (Liberalization) ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବିଶ୍ୱର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରାନ୍ତରେ ମଣିଷର ଜୀବନଧାରା ପ୍ରାୟ ଏକ ପ୍ରକାରର ହୋଇ ସାରିଛି । ସ୍ଥାନୀୟ ସଂସ୍କୃତିମାନଙ୍କର ପ୍ରଭେଦ ସତ୍ତ୍ୱେ ଉପରୋକ୍ତବାଦର ପ୍ରାବଲ୍ୟ ଜରିଆରେ ଦୈନନ୍ଦିନ ଚଳଣିର ବାହ୍ୟରୂପ ପ୍ରାୟତଃ ଏକାଭଳି । ଅର୍ଥନୈତିକ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପଣ୍ୟ ବସ୍ତୁ ଓ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀର ମାନ୍ୟ (Standard) ମଣିଷର ବ୍ୟାବହାରିକ ବାସ୍ତବତାର ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ସାଜିଛି । ତେଣୁ ପ୍ରାଚୀନତା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସାଂପ୍ରତିକତା, ମୂଲ୍ୟବୋଧ ପରିବର୍ତ୍ତେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସର୍ବସ୍ୱ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱେଷୀ ଜୀବନକୁ ତଥା ସାହିତ୍ୟକୁ ଦେଶକାଳ ପାତ୍ରର ବିଭେଦ ସତ୍ତ୍ୱେ କବଳିତ ଓ ପ୍ରଭାବିତ କରିଛି ।

ଆଧୁନିକ କବିତାରେ ଆମେ ଯେଉଁ ମୃତ୍ୟୁବୋଧ, ନିଃସଂଗତା ଓ ଏକାକୀତ୍ୱର ଅନୁଭବ, ଆତ୍ମନିର୍ବାସନ, ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବୋଧ ସହିତ ନାନା ପ୍ରକାର ଶଙ୍କା ଓ ଉଦ୍‌ବେଗର ପ୍ରତୀକିତ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛୁ, ତାହା ଆପାତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଜୀବନ ବିଦ୍ୱେଷୀ ଓ ବହୁ ନୈରାଶ୍ୟର ଚିତ୍ର ବହନ କରୁଥିଲେ ହେଁ ପ୍ରକୃତ ଜୀବନ-ପ୍ରୀତି

ଯେ ସାଂପ୍ରତିକ କବିର ଲକ୍ଷ୍ୟ, ଏହା ହିଁ ବସ୍ତୁତଃ 'ନେତି' 'ନେତି'ର ଅନୁଭବ ଭିତ୍ତିରେ ଉକ୍ତ ଅଧ୍ୟୟନରେ ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ବିଚାର କରାଯାଇଛି । ଅଦମନୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଚେତନ ସ୍ତରରେ ସଂଘଟିତ ଉଦ୍‌ବେଳନକୁ ପୁଂଜିକରି ଆଧୁନିକ କବିତାରେ 'ନେତି'ର ଅନୁଭବ କ୍ରମଶଃ ଦାନା ବାଂଧୁଛି ।

କେତେକ ସମାଲୋଚକ ମତଦିଅନ୍ତି ଯେ, ଆଧୁନିକ କବିତାର କଳ୍ପନାଶକ୍ତି, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧ ଓ ଜୀବନକୁ ଚିହ୍ନିବାର ବଳଶାଳୀ ଅର୍ନ୍ତଦୃଷ୍ଟିର ଅଭାବ ରହିଛି । ସେହି ହେତୁ ଆଧୁନିକ କବିତା ତୁଚ୍ଛା ବୁଦ୍ଧିବାଦ୍, ନୈରାଶ୍ୟ ଓ ମୃତ୍ୟୁର ନୀଳ ନିର୍ଜନ ଭୟାବହତାର ଚିତ୍ରାଦି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛି । ଏଭଳି ଯୁକ୍ତି ଯେ ଅନେକାଂଶରେ ଭିତ୍ତିହୀନ ଏବଂ ଅଯଥା ଆଦର୍ଶବାଦୀ ସଂକୋଚନଶୀଳ ଦୃଷ୍ଟିଭଂଗୀର ପରିଚାୟକ- ବହୁ ଉଦାହରଣ ଓ ଯୁକ୍ତି ମାଧ୍ୟମରେ ଏଭଳି ମନ୍ତବ୍ୟକୁ 'ଅସଂଗତ' ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଛି ।

ଆଧୁନିକ କବିତାର ଭାବଚେତନା କେବେ ଜୀବନବିଦ୍ୱେଷୀ ନୁହେଁ କି ନଞର୍ଥକ ବି ନୁହେଁ; ଯଦିଓ ଆପାତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଆଧୁନିକ କବିତାର ଏକ ନେତିବାଦୀ ଆବେଦନ ରହିଥିଲା ପରି ମନେହୁଏ । ତଥାପି ଏକଥା ଅବଶ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ଯେ ନେତିବାଦୀ ଚେତନା ସର୍ବଦା, ସବୁକାଳରେ ଏକ ସୁନ୍ଦର ଓ ସଂହତ ଜୀବନ ସଂପର୍କରେ ଅଧିକ ସଚେତନ । ଟିକିଏ ଉଦାର ଦୃଷ୍ଟିଭଂଗୀ ପୋଷଣ କଲେ ଏକଥା ସହଜରେ ବୁଝିହେବ । ଆଧୁନିକ କବି ସ୍ୱର୍ଗର ମୁକ୍ତି ଓ ପରମାର୍ଥ ଅପେକ୍ଷା ଏଇ କ୍ଳେଦାକ୍ତ ପୃଥିବୀର ଦୁଃଖ ଜଂଜାଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନର ବନ୍ଧନ ପ୍ରତି ଅଧିକ ବଶମ୍ୱଦ । ଯିଏ ସର୍ବୋତୋଭାବେ ଜୀବନକୁ ଭଲପାଏ ଓ ନିହାତି ସର୍ତ୍ତହୀନ ଭାବେ ଜୀବନ ପ୍ରତି ଏକାନ୍ତ ଅନୁରକ୍ତ ରହେ, ସେହି ମଣିଷର ଜୀବନ ପ୍ରତି ମାନ୍ୟତା ତଥା ମମତ୍ୱବୋଧ ନିଶ୍ଚୟ ଅଧିକ । ଏହି ଜୀବନପ୍ରିୟତାର ଏକ ଅନ୍ତରଂଗ ଉଦ୍‌ଭାସନ ହେଉଛି ଆଧୁନିକ କବିତା ।(୮) ସ୍ୱାଧୀନୋତ୍ତର ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ଜୀବନ ପ୍ରିୟତାର ଭାବଚେତନାଟି କେତେ ସଫଳଭାବରେ ପ୍ରତୀକିତ ହୋଇଛି, ଏକ ଅନୁଶୀଳନାତ୍ମକ ଅଧ୍ୟୟନ ଜରିଆରେ ତାହାକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥର ଅନ୍ୟତମ ମୌଳିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ବହୁବାଦ (Ism)ର ନେତିବାଦୀ ଆବେଦନକୁ ଆଧାର କରି ସ୍ୱାଧୀନୋତ୍ତର ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଆତ୍ମିକ ଉତ୍ତରଣ କେତେଦୂର ସଫଳ ହୋଇଛି ଏବଂ ଏଭଳିସଫଳତା ପଶ୍ଚାତରେ ପ୍ରାକ୍ତନ କାବ୍ୟାଦର୍ଶର ପ୍ରକୃତରେ କିଛି ଭୂମିକା ଅଛି କି ନାହିଁ- ତାହା ମଧ୍ୟ ବିଚାର କରିବାର ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ଏ ପ୍ରସଂଗରେ ରହିଛି ।

ମିଥ୍, ପ୍ରତୀକ ଓ ଚିତ୍ରକଳ୍ପ- ଏଇ ତ୍ରିବେଣୀ ସଂଗମରେ ଆଧୁନିକ କବିତାର ରୂପ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ପ୍ରକଟିତ । ସୁତରାଂ ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟରେ ଏହି ତ୍ରିବେଣୀ ଧାରାର ସମନ୍ୱିତ ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଗୁମ୍ଫିତ ହୋଇଛି । କବିତାର ଆଂଗିକ ବିଚାର ଆମର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନ ହେଲେ ହେଁ ଶୈଳୀ (style) ଯେହେତୁ ଉଭୟ ଅଂଗ ଓ ଆତ୍ମାର ସମନ୍ୱିତ ରୂପ, ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଉକ୍ତ ରଚନାରେ ଇତସ୍ତତଃ ଆଂଗିକ ବିଚାର ମଧ୍ୟ କରାଯାଇଛି ।

ସ୍ୱାଧୀନୋତ୍ତର ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ବିଚାର ଉକ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ତିନୋଟି ଅଧ୍ୟାୟରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ପ୍ରଥମଟିରେ ପ୍ରାକ୍-ସ୍ୱାଧୀନତା କାଳୀନ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ନେତିବାଦୀ ଅନୁଚିଂତାର ଉଦ୍ଭବ ଓ ସଂଚରଣ, ଦ୍ୱିତୀୟରେ ୧୯୬୦-୧୯୮୦ ଏବଂ ତୃତୀୟଟି ଅଶି ଦଶକରୁ ବିଗତ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନେତିବାଦୀ ସ୍ୱର ସମ୍ୱଳିତ କବିତା ଗୁଡ଼ିକର ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଛି । ଶେଷ ପରିଚ୍ଛେଦରେ ଏକ ବିଂଶର ସ୍ୱର: ଆଗାମୀର ଆହ୍ୱାନ-ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିଶ୍ଳେଷଣ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇଛି ।

ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ପାରଂପରିକ ଚିନ୍ତା ଚେତନାକୁ ନେଇ ଯେଉଁ କବିମାନେ ସ୍ୱାଧୀନୋତ୍ତର ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦାବୀ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର କବିତାବଳୀ ଉକ୍ତ ସନ୍ଦର୍ଭର ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣ ପରିସରକୁ ସଚେତନ ଭାବରେ ଅଣା ଯାଇନାହିଁ । କାରଣ ନେତିବାଦ (Philosophy of Negation)କୁ ଯେଉଁ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଏଠାରେ ବିଚାର ନିମନ୍ତେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି, ସେସବୁ ପାରମ୍ପରିକ ଚିନ୍ତା ଚେତନା ସମ୍ୱଳିତ କବିତା ଓ ତା'ର ଅନୁଶୀଳନ ଗତ ପ୍ରତିପାଦନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସହାୟତା କରିପାରିନଥାଂତା । ଏତଦ୍‌ଭିନ୍ନ ଯେଉଁ କବିଗଣଙ୍କୁ ଉକ୍ତ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ବିଚାର କରାଯାଇଛି, ସେମାଙ୍କର ସବୁ କବିତାରେ ମଧ୍ୟ 'ନେତି' 'ନେତି'ର ଉଦ୍‌ଭାସନ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏନାହିଁ ।

ନେତିବାଦୀ କାବ୍ୟ ଚେତନା ଭଳି ଏକ ଦାର୍ଶନିକ ତଥା ଅନେକାଂଶରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଚେତନାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବେ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ଯଥାର୍ଥରେ ବହୁ ଆୟାସସାଧ୍ୟ । ଏ ବିଷୟରେ ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ମାନ ଓ ନମୁନା ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟରେ ନଥିବାରୁ ଏ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଗାଠନିକ ପରିକଳ୍ପନାରେ ତେଣୁ ଅଧିକ ଶ୍ରମସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ସେହି ହେତୁ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ନେତିବାଦୀ କାବ୍ୟ ଚେତନାର ବିଚାର ହୁଏତ ସେତିକି ସ୍ପଷ୍ଟ ବା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇ ନଥାଇପାରେ । ତେବେ ନେତିବାଦକୁ ଏକ ଜୀବନବାଦୀ ଓ ଅସ୍ତ୍ୟର୍ଥକ ଦର୍ଶନ ଭାବରେ ପ୍ରମାଣିତ କରିବା ଲାଗି ଯେଉଁଳି ନିଷ୍ଠା ଓ ଅନୁଭବପୂର୍ଣ୍ଣ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦୃଷ୍ଟିଭଂଗୀ ଲୋଡ଼ା, ସେଥିପାଇଁ ଉକ୍ତ ରଚନାରେ ଅବିରତ ସଚେତନ ତଥା ସତର୍କ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଛି ।

ଏହି ସନ୍ଦର୍ଭଟି ମୁଖ୍ୟତଃ ଏକ ଶୁଦ୍ଧ ଚେତନାଧର୍ମୀ ତଥା ପ୍ରସଙ୍ଗନିଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟୟନ । ଉକ୍ତ ଅଧ୍ୟୟନରେ ନେତିବାଦୀ ଚେତନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇଛି । ଏହା ପୁଣି ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏକ ଅନୁଶୀଳନାତ୍ମକ ଅଧ୍ୟୟନ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର କ୍ରମ ଉତ୍ତରଣ ଭିତ୍ତିକ ଏକ ଐତିହାସିକ ଅଧ୍ୟୟନ ନୁହେଁ । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଉତ୍ତରାର୍ଦ୍ଧର ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଧାରା ଉକ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଛି ।

ଅଧ୍ୟୟନରେ ଯଥା ସମ୍ଭବ ପ୍ରମୁଖ କବିମାନଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି ସ୍ଥାନୀୟ କବିତା ଓ କବିତାଗ୍ରନ୍ଥର ବିଶ୍ଳେଷଣ ହୋଇଛି ।

ପରିଶେଷରେ, ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ ଯେ, ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାବରେ ନେତିବାଦୀ ଚେତନା ଇତସ୍ତତଃ ଯେଉଁଠି ଯେପରି ଆଲୋଚିତ ହୋଇଛି, ସେଠି ସମସ୍ତେ ପ୍ରାୟ ନେତିବାଦକୁ ଏକ ବାମପନ୍ଥୀ ବିଷର୍ଣ୍ଣତାବାଦୀ ଜୀବନ ବିଦ୍ୱେଷୀ ଅନୁଚିଂତା ଭାବରେ ଚିତ୍ରଣ କରିବାକୁ ଚାହିଁଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ନେତିବାଦ ପୃଥିବୀର ବହୁ ଦର୍ଶନର ଅଭିନବ ଆବେଦନର ଏକ ସମନ୍ୱିତ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଧାରା; ଯାହା ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାର ଅଂଧ ଆଦର୍ଶବାଦ ଓ ନୈତିକତା ଅପେକ୍ଷା ଜୀବନ ତଥା ଜଗତ ପ୍ରତି ଅଧିକ ସଶ୍ରଦ୍ଧ ଓ ସତ୍ୟଶୀଳ ବୋଲି ମୋର ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହୁଏ ।

ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତା ଜୀବନର ନାନା ବିଭଙ୍ଗ ଚିତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିବା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଆପାତତଃ ନେତିବାଦୀ ମନେହେଲେ ହେଁ ଜୀବନର ପ୍ରତିଟି ପ୍ରାଣବାନ୍ ଆବେଗ ପ୍ରତି ଅଧିକ ଅନୁରକ୍ତ; ଏହି ଅନୁରକ୍ତିର ସମର୍ଥିତ ବ୍ୟଂଜନା ଆଧୁନିକ କବିତାର ଆତ୍ମାକୁ ବରଂ ବହୁ ଭାବରେ ଜୀବନନିଷ୍ଠ ଓ ଅସ୍ତ୍ୟର୍ଥକ କରିଛି । ଆଲୋଚିତ କାଳର ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଅନୁଶୀଳନାତ୍ମକ ଅଧ୍ୟୟନ ଜରିଆରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ଉପଲବ୍ଧିଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତିପାଦନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ପ୍ରଯତ୍ନ ହୋଇଛି ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ:

୧. ଦାସ, ଦାଶରଥି । ଆଧୁନିକ କାବ୍ୟ ଜିଜ୍ଞାସା: ଚିତ୍ରକଳ୍ପ । ଅଗ୍ରଦୂତ, କଟକ, ୧୯୭୭ ।

୨. (ସଂ) ନନ୍ଦ, ପରୀକ୍ଷିତ । ମୋ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସାହିତ୍ୟ । ଜ୍ଞାନମନ୍ଦିର, କଟକ, ୧୯୭୩ ।

୩. ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର । ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଚିନ୍ତାଧାରା । ଗ୍ରନ୍ଥ ମନ୍ଦିର, କଟକ, ୧୯୮୪ ।

୪. ମହାନ୍ତି, ଶରତ କୁମାର । ଅସ୍ତିତ୍ୱବାଦର ମର୍ମକଥା । ଅଗ୍ରଦୂତ, କଟକ, ୧୯୭୭ ।

୫. ମହାନ୍ତି, ଶରତ କୁମାର । ଜାଁପଲ୍ ସାର୍ତ୍ତ । ଅଗ୍ରଦୂତ, କଟକ, ୧୯୭୩ ।

୬. ସାହୁ, ଆଦିକନ୍ଦ । ପଦ୍ୟ ଗୌରବ । ସମଲେଶ୍ୱରୀ ପ୍ରକାଶନୀ, ସମ୍ବଲପୁର, ୧୯୮୪ ।

୭. (ed.) Anshen, Ruth Nanda. Nihilism. London. 1961..

୮. Halsted, John B. Romanticism, Macmillan. 1969.

୯. Kroeber, A. L. Style and Civilization. New york. 1957.

୧୦. Stean, J.P. On Realism. London, 1973.